

LANGS LANGE LIJNEN:

Beeklaan en De La Reyweg

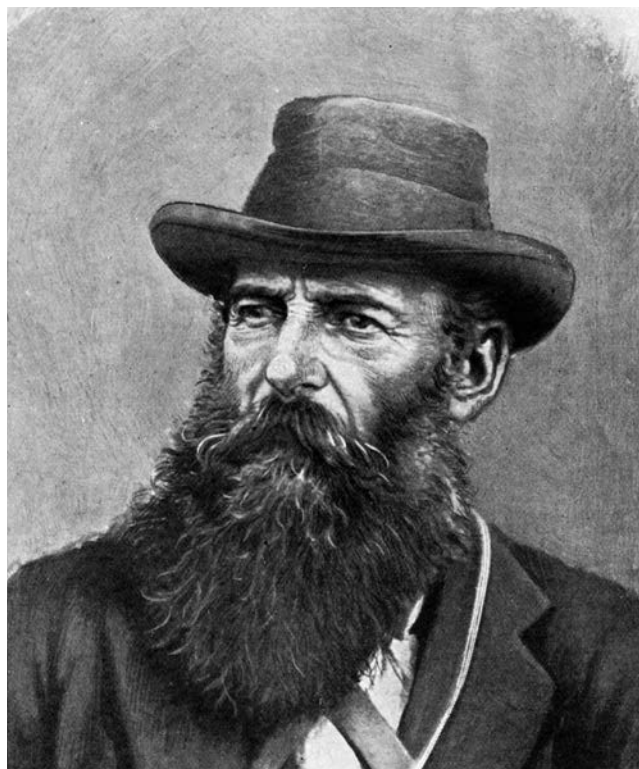
Na vijf voorgaande afleveringen in de serie Langs lange lijnen, wordt in dit artikel voorlopig de laatste lange lijn behandeld. Gekozen is voor de lijn van de Beeklaan en de De la Reyweg, tot aan de brug naar het Zuiderpark.

Waar de Beeklaan begint in de Bomenbuurt, is het nog geen doorgaande hoofdverkeersroute en dat is te zien aan de maatvoering. De weg loopt door het Regentessekwartier en kruist daarbij de Laan van Meerdervoort. Daar krijgt hij een groene middenberm, waardoor het beeld wijdlopiger wordt en het qua sfeer meer een ontsluitingsweg is. Voorbij de ingewikkelde kruising met de Loosduinseweg, de zogenaamde zevensprong, verandert de naam. Hier zijn wij op de De la Reyweg, die de scheiding vormt tussen Transvaal en Rustenburg Oostbroek. Aan het eind, bij het Veluweplein en de brug over het kanaal naar de Moerweg en het Zuiderpark, maakt de weg een knik en begint de andere wereld van Zuidwest. Hier eindigt niet de doorgaande route, maar wel de rechte lijn.

Als wij vanaf het Veluweplein de weg terug volgen richting Beeklaan, dan zien we direct aan het begin de prominente gevel van het hoofdgebouw van de ambachtsschool. Een gemeentelijk monument uit 1834 in de stijl van de Nieuwe Haagse School, met drie bouwlagen, een plat dak en met links een lagere aanbouw. Aan de gevel is een torenvormig element toegevoegd waarin een vlaggenmasthouder is verwerkt.

Boerenoorlog

Vervolgens passeren we aan de rechterzijde van de weg als eerste de wijk Transvaal, die tussen 1900 en 1930 werd gebouwd. De eerste bebouwing ontstond op het stuk tussen de De La Reyweg, de Steynlaan en de Loosduinsekade. In de eerste jaren van de 20^e eeuw werden ook de Paul Krugerlaan en de zijstraten aangelegd. De straten zijn genoemd naar namen van dorpen en steden in Zuid-Afrika, en naar een paar belangrijke legerofficieren uit de Boerenoorlogen. Het ging om een machtsstrijd die zich eind 19^e en begin 20^e eeuw afspeelde tussen de Afrikaners, de Boeren, en het Engelse leger. Nederland stond vanwege het VOC-verleden aan de

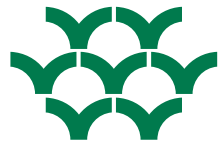

Jacobus Hercules (Koos) de la Rey (beeld www.britannica.com)

kant van de Boeren. Jacobus Hercules de la Rey was een van hun belangrijkste generaals.

In de wijk verwijzen vele straatnamen naar die Zuid-Afrikaanse geschiedenis. Bijvoorbeeld de Paul Krugerlaan of de Bothastraat. Daar waar die laatste de De La Reyweg kruist stond ooit het kasteel Westerbeek, uit 1430, met hoektorens en een slotgracht. Eind 18^e eeuw werd het gesloopt. Ooit was dit gebied hier landelijk, met boerderijen, en behoorde bij de buitenplaats Engelenburg die voor het eerst werd vermeld in 1570. Nu is het een gemengde stadswijk, dicht bebouwd, en dicht bevolkt met meer dan 100 nationaliteiten en vele culturen.

Op De la Reyweg nr. 530 zien we de opvallende geel-groen-rood geruite dakpannen van de Kessler Stichting. Een mooi en vrolijk gebouw voor een organisatie die zich inzet voor opvang en begeleiding van daklozen. Het restaurant, de

wasserette en de winkel in tweedehandskleding worden gerund door vrijwilligers.

Op nr. 210 en 212 treffen we een van de weinige historische elementen in deze sterk gemoderniseerde wijk. Dat is het imposante gebouw van de Burgerschool uit 1917 van architect Adam Schadee, een rijksmonument. Nu bevindt zich hier de Openbare Basisschool De La Rey. Het gebouw valt op door de geprononceerde kappen met rode pannen en het decoratieve metselwerk in de gevels.

Berlage

Aan de linkerzijde van de weg vinden we de wijk Rustenburg-Oostbroek uit het interbellum. De vroegere geschiedenis voert terug naar de voormalige Oost Escampolder die tot de jaren twintig werd gebruikt als weiland en tuinbouwgrond. Hier bevond zich de buitenplaats Rustenburg met een boerderij, 'Oostbroek' geheten. Vandaar de naam. De bebouwing hier is compact, met portiekflats in drie lagen. Het zuidelijke deel heeft die typische sfeer van de nieuwe Haagse School. Architect Berlage heeft hier de hand gehad in de inrichting van het gebied. Dat zien we vooral in de binnengebieden van Oostbroek, waar we Berlagiaanse pleintjes zien en verbredingen en middenperken.

Nieuwe Zakelijkheid

Prominent op de hoek van de Apeldoornselaan en de Loosduinsekade, zien we op nummer 1 het markante gebouw van het voormalige Lijnkamp Kledingmagazijn, met de ernaast gelegen bovenwoningen. Ook dit is een gemeentelijk monument, uit 1933, in de stijl van de Nieuwe Zakelijkheid. De architect is Dirk Oosthoek die er duidelijke elementen van de art-decostijl in heeft verwerkt. Typerend zijn de hoge erkerpartijen die in ijzer zijn uitgevoerd. Ooit stond er op

Voormalig Lijnkamp Kledingmagazijn (foto Casper de Weerd)

Het pand van De Gruyter aan de Beeklaan 303 (foto Elsbeth van Hijckama Vlieg)

de toren met het trappenhuis een 9 meter hoge lichtmast met de firmanaam. De etalages zaten verspreid over de gehele begane grond. Nu huist er de wereldmissie van Johan Maasbach.

En dan maken we de overstap over de Loosduinseweg naar de Beeklaan, vernoemd naar de Westerbeek die ooit de twee polders in dit gebied van elkaar scheidde, de Mientpolder en de polder die bekend staat als het Kleine Veentje. Tot 1902 was dit de gemeentegrens met Loosduinen. Nu is het de scheidslijn tussen het Regentessekwartier en het Valkenboskwartier. Na een korte flessenhals is de Beeklaan nog tamelijk breed. Een groot aantal zijstraten loopt door in beide wijken die zo op het oog in elkaar overgaan.

De Landbouw

Op de nummers 186 en 188 aan de Valkenboskant staat de R.K. Parochiekerk van de Heilige Agnes, een driebeukige neogotische kruiskerk uit 1903. De kerk viel in 1983 ten prooi aan een grote brand, maar werd helemaal gerestaureerd.

De torenspits is een herkenningspunt in de wijk. Ook op de Beeklaan, op nummer 303, zien we een bijzonder gebouw met een art-decogevel. Het is het pand van De Gruyter en Zn. uit 1918. Het gebouw is van architect Willem Welsing en heeft twee bouwlagen. Heel bijzonder en zeldzaam is het winkelinterieur, dat nog helemaal intact is. De wanden zijn betegeld met tableaus van figuratieve voorstellingen die door oudhollandse schilderijen zijn geïnspireerd.

De winkel met woonhuis op nr. 373 – 377, op de hoek met de Stephensonstraat, dateert uit 1904. Het opschrift op het tegeltableau aan de gevel zegt: 'De Landbouw' en 'Naamloze Vennootschap Melkinrichting De Landbouw'. Boven de ingang bevindt zich een landschapje dat aangaf waar de melk vandaan kwam. Het is het enige resterende voorbeeld van een winkelwoonhuis met een melksalon van De Landbouw, waarvan er ooit vele in heel Den Haag en Scheveningen voorkwamen.

Willem Drees

Vorbij de kruising met de Laan van Meerdervoort steken we over naar het veel smallere gedeelte in de Bomenbuurt. Dit werd tussen 1911 en 1918 gebouwd als onderdeel van het uitbreidingsplan van Berlage. De architectuur is heel gevarieerd, van neostijlen tot De Stijl, van Nieuwe Haagse

School tot expressionisme en vele mengvormen.

De Beeklaan biedt hier overwegend het beeld van 19^e eeuwse stadsrandarchitectuur in 'cottage style', met veel groene voortuintjes. Op nummer 502 woonde Willem Drees vanaf 1945 tot aan zijn overlijden in 1988.

Uiteindelijk komen we dan aan bij de sobere protestantse Houtrustkerk en daarnaast de European School The Hague. Daar wordt in 15 Europese talen een volledig lespakket voor basis- en voortgezet onderwijs gegeven.

Hier begon dit verhaal over de lange lijn van De La Reyweg en de Beeklaan en eindigt het ook weer. Het is een lijn die in de loop van honderd jaar gestalte kreeg. Eerst langs de stadsgrens en vervolgens omsloten door de groei van de stad. Nu is het een tangent, een schuine doorsnede, die een deel laat zien van het stapsgewijs gevormde gevarieerde stadsbeeld dat zo kenmerkend is voor Den Haag. Van oud en nieuw en alles daartussenin, al naar gelang de stad zich uitbreidde en vernieuwde.

Elsbeth van Hijckama Vlieg

Werkgroep Stadsbeeld en Stadsgroen
stadsbeeldenstadsgroen@vriendenvandenhaag.nl

Het pand van de Kessler Stichting, met de geel-groen-rood geruite dakpannen, aan de De la Reyweg 530 (foto Elsbeth van Hijckama Vlieg)